

Panaetius Stoacılığı Roma'ya getiren ilk kişiydi. Yunanistan'da çalışmalarını sürdürürken ~~it~~ 100 Romalı komutan Scipio Africanus ile karşılaştı. Panaetius eğitimini tamamladıktan sonra i.ö. 146 civarında Roma'ya gitti. Orada Scipio'nun bulunduğu düşünürler, yazarlar ve devlet adamlarından oluşan entelektüel bir ~~topl~~ grubun parçası oldu. Roma'da on beş yıl kalan Panaetius Scipio ~~ile~~ çevresiyle kurduğu ilişki sayesinde ~~Cumhuriyetin~~ ~~devrinin~~ Roma cumhuriyetinin son döneminde Romalı entelektüellerin baskın ve önemli bir grubuna Stoacılığı ekmiş oldu. Panaetius i.ş. 129'da Atina'ya döndü ve Stoa okulunun başına geçti. ve ölene kadar bu görevini sürdürdü.

Panaetius eski Stoa'nın kimi kosmolojik ve psikolojik ilkelerini reddetti ve yaradığı Roma çevresine uygun bir sınıfta (kendi eğilimlerinin de etkisiyle) odak noktasını etik olarak belirledi. Bu alandaki düşüncelerin temel sorumlusu Panaetius'tur.

Stoa'nın orta dönemindeki ikinci büyük önderi olan Posidonius yaradığı dönemin en ilginç ve en etkili filozoflarından biriydi. i.ö. 125-114 yılları arasında Atina'da Panaetius'un yönetiminde felsefe çalıştı. Sonra Rhodus'e giderek oranın vatandaşı oldu. Cesitli memurluk görevlerine getirildi ve i.ö. 86'da Roma'ya ~~it~~ elçi olarak gönderildi.

Gök sayıda İrenli Romalı Posidonius'la biraraya
geldi. Cicero Rhodus'ta, i.Ö. 78-77 yıllarında onunla
birlikte felsefe çalıştı. Daha sonra ~~İrenli~~ İrenli devlet
adamlarından olan Pompeius ~~ana~~ Posidonius'u
i.Ö. 67/66 ve 63/62 yıllarında iki defa ziyaret
etti. ~~Roma~~

Posidonius'un Panætu's'la birlikte felsefe çalıştıkları
sonra resmen diğer ekollerle ~~çalışıp çalışmadığı~~ ya da
kendi başına (otodidakt) çalışıp çalışmadığı bilin-
miyor. Klavik Stoa Söylencesi olan ~~fizik~~ "Fizik,
mantık ve etik" yanında matematik, coğrafya, tarih
ve etnografi de çalıştı, doğabilimi onun için çok
önemliydi, bu alanda kuramsal incelemelerde bulundu.
Posidonius Stoacı olmayan unsurları kattı Stoacılığa ve
birçok noktada eski Stoa'ya özgü ortodoks koşulları
paylaşmamıştır.

Panætu's ile Posidonius'un aracılığıyla Roma'ya ta-
sinan Stoacılık Roma'da İrenli ve son dönemi yaşa-
mıştır. Ancak felsefi açıdan içeriğini ilk iki dönemdeki
Stoacılar dan bu dönemdeki Stoacıların düşünceleri bu ek-
li ~~iki farklı açıdan etkiledi~~ derinden etkilemiştir.
Ancak şurası aittir ki, bu dönem iki açıdan önceki dö-
nemlerden farklıdır: (1) Hiçbir Romalı Stoacı bu okula
başına resmî olarak girmemiştir. Romalı Stoacıların bir
kısmı ~~ya da~~ pedagojik amaçlarla felsefelerini öne sürmüştür.
^{hiçbiri} resmî olarak diğer okullarla ~~ya da~~ psalme girme-
miştir. Her Romalı Stoacı kendi kişisel biçimine bağlı
olarak Stoa ilkelerini başkalarına sunmuş, bazıları
reddetmiştir. Ayrıca diğer ekollerden istediği ilkeyi

Serimsizliği de serbesttir. (?) Romalı Stoacılar
neredeyse tamamıyla etığe ilgi duymuştur. Hk kurtu yok ki,
etik "öccet" de Stoacılar için merkezi konumdaydı, ancak
onlar mantık ve fizikle de uğraşmıştı. Buna karşın
Romalı Stoacılar fizik ve mantık çalışması yapmıyor
etiğe tartışma kabul etmez ölçüde eğilmiştir. Yine
Romalı Stoacılar ~~kendi kısıtlı~~ kendilerinin ve sosla-
dikleri: kitlelerin kutsal ihtiyacı için Stoa etizlerinden
yararlanmışlar.

NOT: Colish burada Roma Stoacılığı olarak
olduğunu, son dönem Stoacılığını Lucius Eturgetius
Genuc Ceginus ile de olan Romalı filozoflarıyla birlikte
onun ve Latince yazan en eski Romalı Stoacı
olarak Seneca'yı gösterir. İlağıyla ~~Stoa~~ Stoacı-
lığı tanımlar: Başlangıç serâvenâ: Orta Stoacılığa
örnekte geçer.

* H. H. Scullard, From the Gracchi to Nero:
A History of Rome 133 BC to AD 68, Taylor and Francis,
2010: [S. 9-10]

Romalıların Yunan felsefesine ilk tepkisi oldukça
sert olmuştur. Bu kavunların bir sonucu, zira Romalılar
tamamıyla ~~yabancı~~ yabancı hedeflerine yönelik olmadıkları,
spekülatif işlevlerini gerektiren, pratik insanlardı.
Hukuk, mühendislik ve mimari devlet ve mantıksal
dünyayı gerektiriyordu, buna karşın metafizik spekülasyon
onların düşünce tarzına yabancıydı.

(5.10) $\text{var}(X) = \sigma^2$

Dönem içinde gelen Stoacılar arasında olan
Panætrius Romalıya geldi, aynı zamanda Scipio
Aemilianus'un dostluğunu kerkendi. Scipio'nun çevresi
Stoacılığa ilgi duydı ve Panætrius'un rehberliğinde
Stoacılar benzeri yaşam tarzına yerlandı.

111

Ponativus stoa etrini fermalı deket
adamin gecklerine (ihtiyas kılmal) uyar
ladı. ~~ve bu geleneksel fermalı erdelek
rına uyarı (virtus, pietas ve gratia)~~

Dahası virtus, pietas ve gravitas gibi geleneksel Romalı
erdemlerinin felsefî temsiliğini ortaya koydu. Ayrıca
siyasal teorisiyle ilgilidir. Bilgenin aynı zamanda siyasi
bir figür olması gerektiğini düşünmüş olan eski Stoacı-
lardan farklı olarak, Panætos Bilgeyi yerlerine indirdi.
ve onları toplum ihtiyaçlarıyla ilişkilendirdi. Buna göre
Stoa Bilgesi; sargı, sadakat ve birlikle her düzleme
edhip olabilir, bununla birlikte bir appetit: o
quædam principatus yani yönetime arzusu da sa-
deştir; dolayısıyla devleti ~~ostanlık~~ protokontrol
ile ilişkilendirilebilir.

ÖNEMLİ

Panætos bu tür mitolojik gördümlere tonruları
reddederken ~~bu~~ yeni bir din anlayışı sürdürmüştü.
Dini devletadamların elindeki papalar ~~görevleri~~
aralarında biri olarak görüyorlardı. Buna karşın
Stoacılar kutsal, askeri bir tanrıya inanıyorlardı, eğerde
bulunan bu askeri tanrı insanlara oblatum için dinî
bir gördü sunuyordu.

Bu tür etik, dinî ve felsefî fikirler Scipio
Aemilianus'un çevresinde toplanan entelektüeller grubu
tarafından tartışılıyor ve tartışılıyor. Bu grupta Panætos
ile Scipio yanında tarihçi Polybius, Scipio'nun
dostu 'Bilge' Laelius, komedi yazarları Terentius,
~~ve~~ Plautus da ~~bulunuyordu~~, Pacuvius, ve satirik
Lucilius da bulunuyordu.

Bu çevrede yapılan görüşmeler ve tartışmalar neticesinde Yunan ve Roma unsurlarının en iyi yitileri kaynaşma imkânı buldu. Pitera bu dînene ^{ketesimeler} ~~katkılar~~ ve bu toplasmaya bakarak ideal aristokrat hükümet zeklini görüyordu.

~~* Stephen Bertman, The Conflict of Generations in Ancient Greece and Rome,~~

* Joseph Plescia, "Patria Potestas and the Roman Revolution", The Conflict of Generations in Ancient Greece and Rome, Ed. Stephen Bertman, B.P. ~~Grüner~~ Grüner, Amsterdam 1976, s. 143-170.

S. 158-159:

Famali elitler arasındaki en etkili filozoflar Romalı 15 yıl tes veran Rhodostli Panætius (Yunanlılar İsmi aklı eseri sadece Romalıya göre g kestirince okunması, aynı zamanda Cicero'ya de officiis'inde model oluşturmıştır.) ve bu ilerleyen sonra, ^{onun} ~~öğrencisi~~ olan Appianus Posidonius'tur. Panætius adaletin pozitif karakterine vurgu yaparak İslam çevresinde tartışılan Panætius'un stamentu sonra onun Romalıya yânetici sınıfı arasında siyasi teorisi niteliğini Posidonius üstlendi. Polybius'un Dünya Tarih'i'nin devamı olan eserinde Roma merkezde bulunuyordu.

* Ellen Meiksins Wood, Citizens To Lords.
A Social History of Western Political
Thought from Antiquity to the Middle Ages
Verso Pub., 2008.

S. 114:

Roma, tıpkı Atina gibi, küçük bir kent-talet
idi; Atina polis'i gibi Roma Cumhuriyeti de küçük ve sınırlı
bir talet yapısıyla yönetildi. İ.Ö. 265'e kadar cum-
huriyet formu gerektirdiği güney İtalya'da büyük bir böl-
genin yönetiyordu, Roma dışındaki yerler ise en geniş
dehlarda sadece vatandaşlardı. Bununla birlikte
~~yönetici~~ Roma'nın yönetici aristokrat sınıfı Atina'daki
muabilinden daha güçlüydü, ~~devlet~~ kendi keskin biçimde
göre ~~devlet~~ devleti yönetme arzusunda ve kendile-
rini aristokrat olarak yönetmeyi tercih ederek profes-
yonel ~~devlet~~ devlet yönetimi ortaya çıkarmıştı
uzun süre direndi.

Roma'daki aristokrasi sınırlı dâhler için seçilme
sıyılar aracılığıyla, ~~devlet~~ kolektif bir şekilde yönetti devlet
Her senator meşket işbirliğinin (collegiality) ilkelerine
tabiydi.

Roma'da siyasi rejim zekki demokrasi değildi,
aristokratların yönettiği bir sistemdi. . .
Bu konuya geri dönelim!

5. 127: Stoacı felsefesinin Roma'ya gelmesiyle birlikte
Felsefede görülen temel farklılık Stoacıların estetik
göreceli közmolodik, psikolojik ve epistemolojik sınırları
bir kenara koyarak sadece etik ile ilgilenme olmasın-
dır. Ancak stoacılık tamamen bir Romalı olgusu
olmadık "önce" de (Roman phenomenon) erken d-
nin Stoacılarından ayırma, hatta onların közmolodik
ve psikolojik ~~etkilerini~~ etkilerini reddetme eğilimleri
görülüyordu. Cicero'nun birlikte çalıştığı Apamealı
Posidonius (i.Ö. 135-51) sadece stoacı etik idealini
geliştirmede, aynı zamanda Stoacı etik ve stoacı
mülkiyetin dayandığı psikolojik ve közmolodik nefsine
karşı çıkıyordu. Bu aynı zamanda Roma'ya stoacılığı
getiren hocası Rodoslu Panætius için de geçerliydi.
Cicero'nun çok etkilediği bu iki felsefi şahsiyetin
dinde stoacılık felsefesinin yarıncısı sınırları ~~ne kadar~~
arabalarını daha fazla karşılar oldu. Önemli

Eski stoacılık köleliğe, imparatorluğa (idareye) ve
hatta mülkiyetliğine bir meydan okuma olarak de-
ğerlendirilebilir, oysa Panætius ve Posidonius bu sınırları
geçtiği Orta Stoacı ~~etkilerini~~ "aksine" ~~etkilerini~~ bunları
savunmanın felsefi ortaklarını sundu. Çok genişletme de
etikteki ^{bu} değişimler stoacılığı Romalı elitlerin de-
rine daha uygun hale getirdi.

(s.128) Panoetius aynı zamanda Stoacılığın da bir öğrencisi olan Romalı general Scipio Africanus ile karşılaştığı Yunanistan'da diğer Stoacı filozoflarla tanıştıktan sonra Cumhuriyetin son döneminde Roma'ya geldi. Daha sonra Atina'ya dönüp orada Stoacı okulunu başlatmaya geçmişti ama önce Roma'dayken Scipio'ya yakın durdu ve ~~Stoacı felsefeyi yaydı~~, Panoetius'un fikirlerini yaymada büyük bir rol oynamış olan ~~antistokrat~~ muhtemelen aristokratların eğilim gösterdiği Scipio Curesine Stoacı etğini ~~tanıttı~~ anlattı.

(Yazar Not kısmı): Bazı crastanceslar Scipio Curesini kurgusal buluyor, "İrreğin" (Cicero'nun De Amicitia'sında.)

Panoetius'un fikirlerinin bu muhtemelen aristokratlar tarafından ~~değil~~ tutulmasının nedeni Stoacı etik anlayışını bu kişiler tarafından yayılabilmesiyle yayılabilen belli özelliklere uygun hale getirmesiydi, [İrreğin ruh yüceliği ya da yüceltilmişlik, doğruluk ya da cömertlik, uygunluk ya da doğruluk, ~~akıl~~ akıl ya da cehaletlik]

Yazar bu parantez içine ~~not düşmüştü~~ ^{kuşak vermiş}

Neal Wood, Cicero's Social and Political Thought, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1988, s.48

Daha önce söyledik Panaetius Stoa etîğinin katliâmı ortadan kaldırdı, Roma'nı aristokrasiye tara-
fından ~~devlet~~ karşılanabilir bir hale getirdi.

Panaetius'un önemi: Stoa etîğini bilgiler için değil,
sıradan insanlar için uygulanabilir hale getirmek

Stoacılık her daim "ahlakî iyi" ile ahlaktan
tercih ~~edilip~~ edilip edilmemesi önemi olmayan
(indifferens) ancak başka acılardan tercih edilir
olan "iyi" arasında bir fark görmüştür. Örneğin
maddî zenginlik ahlaktan bir indifferens'tir,
ancak tercih edilir. Ancak Orta Stoacılığa
bu tür "ikincil" iyi yani ikincil değerler Eski
Stoacılığa göre önem kazanmıştır.

Örneğin adaleti ele alalım: Yasallığın zerk
edildiği bir toplumda adalet, yasa değerlerinden
ziyade pozitif yasallık (positive legislation) ilgilidir.
Bu şu anlamda geliyor: Katı ahlak ilkeleri var olan
Roma uygulamalarına ve ~~yasa~~ yasa elverişince
adlanma koşullarına ve gelenek yasa-yasalarına,
(iş ve siyasette) teslim oluyor. Ancak bu yasallık
anlayışı, & mutlak evrensel yasanın insan yapımı olan
yasadan otmak olarak yönütekil eski Stoacı kabulüne
~~gastırma~~ ~~bastırma~~ bastırdı.

Scipio'nun Roma'da üstlendiği rol Stoa felsefesindeki bu düşüncelerin siyasi önemi açısından ortaya koyuyor. İ.Ö. 134'te Tiberius Sempronius Gracchus (ama Scipio Atricanus'un yeğeni) ~~halk~~ halk tribunu seçildi. Kartesi Gaius'un yardımıyla, fakir çiftçilerin yerlerine olacak şekilde kamu topraklarını yeniden dağıtmaya ilişkin bir kanun tasarısı teklifinde bulundu. Scipio Africanus tarafından Gracchus'un reformlara karşı çıkılması, Roma aristokrasisinde Tiberius'un tribunluğu dönemi doğurmuş ve bunun sonucunda başını P. Scipio Nasica'nın çektiği senatörler ve destekçiler tarafından çıkarılan isyana silinmiştir.

Tiberius'un bir ~~yasa~~ yasa tasarısında diğer tartışmalarda Stoacı ilkelere her iki taraftan da başvurulmuş olabilir. Nitekim daha önceki Sparta devriminde de, ~~ve~~ toprağın dağıtımına ilişkin ~~radikal~~ radikal programında, eski Stoacıların esittikleri fikirlerden yararlanılmıştı; bu fikirler göre kosmos müsterek tek bir logos tarafından yönetiliyordu; her şey ilkece herkese aitti. Bu fikirler Tiberius'a da çarşınmış olabilir.

Ancak Sparta devriminin uyanığında Stoacı ilkelere özellikle de Porcettius tarafından yerleşmesi nedeniyle yasa ve felsefeleri hakkında zayıf lafazanlık. ~~Eğer Gracchus'un reformları özellikle ilgili Stoa fikirleri tarafından desteklenmişse~~

Eğer Gracchus'un reformları eşitlik, sosyal adalet ve mülkiyet hakkı ile ilgili: Stoacı fikirler tarafından desteklenebilmişse, karşıtı da adaleti var olan yasalar tanımlayan ancak yasa dışı adiller ve eşitlik kavramlarıyla ilgili olan değişiklikler Stoacıya yasunmadır, yasunmaktır da ~~Bu daha sadece Stoacı ilkelere dayanan, tam reformlarla ilgili evren.~~

De officiis'te Cicero Spartolular ve Gracchus'un verdiği zararları bahsetti. Cicero'ya göre devlet ve kentin temel fonksiyonu her vatandaşın kendi mülkiyetini özgürce ve karışmadan kullanma hakkı vermektir. Her ne kadar toprak reformları eşitlik için bunu yaptığını iddia etsin, Cicero'ya göre, bu durumda eşitlik ve adalet yoktur, aslında, kuzeyden kuzey toprak sahibi olan aileler topraklarını başkalarıyla paylaşacak mı? Cicero bu görüşle Pannetius'un öğrencisi olan Posidonius'un izinden gitmiş olur, dolayısıyla onu göre, Tiberius cezalandırılmalı, hak etmektedir.

* F. W. Walbank, "Political Morality and
The friends of Scipio", The Journal of Roman
Studies, vol. 55, No: 1/2, parts 1 and 2 (1965),
5, 1-16.

Velleius'a göre ^(1.13.3) Scipio Polybius ile Panætius'u
(præcellentis ingenio viros) yeni sözünde "eute
ve ordo" (boni militiæque) tıhyordu, söylece
~~dedi~~ Roma devleti üzerine kurulan fursatı
buldular. Peki, Panætius da Polybius gibi Kartaca
kışkırtmada bulunmuş olabilir mi? Belki ama
kanıtı yok. ~~Panætius'un illi~~

Panætius'un illi ve zaman Scipio ile etke-
sime geçtiği bilinmiyor, ancak illi'leri deşir eleştirir-
den önceki bir tarihte olabilir, Scipio bu tarihte
ano Kıbrıs, Syria, Pergamon ve Attica'ya geçtiği
yıldan itibaren etmesin tehlile etmiştir.

sk. S. 13:

Panætius Romalılara onların
istediği şeyi verdi. Cicero, De Legibus 3.14'te
Panætius'un siyaset üzerine bir kitap yazdığını
söylüyor. Panætius'un bu cinsteki yaklaşımlarına göre
Roma devleti adildir ve doğayla uyumludur, zira
hizmetindeki insanlar kadimlere yararlı olup
ya yararlı yapmaya meylettikinceki kötü gırtlak
yoktur. ~~Devlet~~ Empiryalist devlet ~~gibi~~ tabii
olanlar üzerindeki güç, farrın insan üzerin-
deki gücüyle kıyaslanabilir yada aklı

Bu da haliyle evrensel bir yasadır, velh: a natura
sumptum nobile exemplum.

— Aynı mabede H. sızmadan ^{devam}
etmektedir!

6 Şubat 2013 tarihinde Meditepe Kütüphanesi'nden
aldığım kitaplar:

* Andrew Erskine, The Hellenistic Stoa. Political
Thought and Action, Cornell University Press, 1990.

* A Companion to the Roman Republic. Ed. Nathan
 Rosenstein — Robert Morstein-Murx, Wiley-Blackwell,
2010.

Şeyda'nın doktoru gırtlak (klasik) kurdum, hocayla
doğru ciltim.

8.2.2013

Kıvılcık

dehşet

he

→

şarlatan

* Numa Pompilius ile Pythagoras ilişkisi:

Plutarchus abterum: Numa'nın bilgili biri

ve Pythagoras'ın yekün bir tanıdığı olduğu bildirilir.

de, Su onun ne Yunan dili ne de bilimi

ile hiçbir tanışlığı olmadığını, erlene salt kendi

güçleriyle erişecek dahi yetenekli ve becerikli biri

olduğunu ya da eşitlenen Pythagoras'tan istenilen yaka-

ci bir öğretilere barınmış olduğunu ileri sürer. Sa-

ğacıları tarafından kabul edilmez. Kimileri de filozof

Pythagoras'ın Numa'nın ağabeyi olduğunu, ondan

en az birer küçük sonra yaşadığını ve Sparta'nın

bir yurtsi olan ve on altıncı Olimpiyette Numa'nın

kral yapıldığı üçüncü yıla Olimpiye yarışta bir

öböl kazanan bir başka Pythagoras'ın Italia'daki yıla-

lığı sırasında Numa ile tanışmış ve ona krallığının

arayışında yardım etmiş olabileceğini ve buna

kıymaları arasında Sparta'ya gideceğini ve tîresinin

görevine nelerinin bir olduğunu ileri sürerler. (i. bilgin)

Vergu : Sparta yasalarını Roma kumlarının

düşününde etkisi!

Vergu2 : ~~Pythagoras~~ ~~Sam~~ ~~Pythagoras~~

olunabilir!

8. Bölüm: Numa dik kafalı halkı yetiştir-
mek için tanrıları yardma açıyor. Sunaklar, kirel,
döreyerel halkın dini dıygularla yansıması,
sağlar. Dinosı tanrılara ilişkin doğallık korkulara
tetile de Plutarchus Numa'nın bu yetistirme
siyasetinde Pythagoras'tan etkileme olasılığına
dikkat eder, buna göre Numa'nın siyasetinde ol-
dğu gibi Pythagoras'ın felsefesinde de insanın
tanrı ile ilişkileri büyük yer tutar.

Virgü: Plutarchus burada Pythagoras'ın
~~aslında~~ dini dıyguları ayetlendirmeler Hakkaburvari
hareketlerini eleştiriyor görünü ve Numa'nın da
aynı yolu kullandığını de gösterir.

0 halde Pythagoras da, Numa da
dini kullanıyor olabilir mi?

Önemli!
Çıkartma! Roma siyasetinin temsili:
Olar Numa Pythagoras felsefesiyle uğraş
olarak dini kullanıyor. Yine ~~da~~
devlet
etkisi!

~~Numa Pytha~~

Pythagoras gerçek kut sellesin dal yoluyla sulumbile-
ceğini söylüyor, Numa da Roma'da tanrının insan ya da
hayvan bittimini taşıyan imyellere izler veriyor.

Yine 8. yüzyılda Plutarchus Roma'da Pythagoras'ın
Roma vatandaşlığı yapıldığı iddiasından söz ediyor.
Bu söylentiye göre Roma'ya Yunanların en bilgisi
ile en yoksulüne birer mükafatı istemiş,
yokluları da ~~Numa~~ en zengin olarak Pythagoras'ın
en yegit olarak da Alcibiades'e mükafatı vermiş. Bu
söz söylendi Plinius, Naturalis Historia 34.12'de de
varmış.

* K. R. Prowse, "Numa and the Pythagoreans:
A Curious Incident", Greece and Rome, Second
Series, vol. 11, No: 1, (Mart 1964), s. 36-42.

S. 36: Romalılar Numa'ya devlet ritüellerinin
koşunu attılar. (her ne kadar bir kısmının Etrüsklerden,
bir kısmının da Yunanlardan geldiğini kabul ettiler
de).

İ.Ö. 181 yılında Roma'da ilginç bir olay yasa-
dı. Belirli kayıtlar ~~for~~ sokağa çıkışlarda farklı
ileriyar. Livius anlatıyor ki (40.29.3-14) Junculum
dışındaki ~~top~~ orsada ~~topr~~ kazınan isçiler kurşun
muhorlu iki taş^{top} bulmuş. Bir Numanın taşları ol-
duğu düşünülür taşlardan biri kurşun, diğeri ise bolunmuş
kurşun iki tane dikmen ileriyormuş. Bu dikmenler-
den yedisi Latince yazılmış de sure partitio, yedisi
~~for~~ Yunanca yazılmış.

Yedisini ise Yabancı yazarlar de disciplina supientia
başlığını taşıyormuş. Livius Sulla'dan beri anlaşıyor;
Valerius Antias'ta bu düşünceyi Pythagorasçı
düşüncelere atıyor. Bu iki kitabın
Şimdiye kadar ~~mevcut~~ katip Lucius Petilius tarafından
dan satın alınmış. Praetor urbanus olan Q.

Pedilius Spurinus dikünları katıptan alını ve onların dini ötekire seldirgen. düşüncüler, ~~Herin~~ son 511 kez gata geçirilmiş dikünalar ~~ve~~ Selb dinen sokucalı ~~teşkilat~~ ~~itke~~ düşünceler barındırıyor diye oncel şerhler ki bunlara yekün ve keror verilir. Plutarchus'a göre (Numa 22) Antias

Su taş sanduka ya da taşta gömülen kutu-
ların on iki ciltten oluşan kutral yollar dan ve
Yunan felsefesi üzerine göre on iki ciltlik bir eser
tanımlar olduğunu söyler. (Büyük detaydan felsefe,
özellikle Plutarchus ve Sosiklesin yorumları ve
sandukaların yeni yorumları anlatıyor.)

3. 8 Makalenin 5. maddelerinde Numa tarafından
yazılıp yazılmadığı tartışılmaktadır.

Ancak Nure'nin Pythagoras'tan etkilenmediği yargı
inanılmaz bir konudur.

Halicarnassuslu Dionysius'a göre Numa, Pythagoras'ın
okulunu kurduğu güney İtalya'daki Croton'da eğitim
görmüştür, ki bu dönemde kral seçilirdi. Bazı geleneksel
değerlendirmelere göre Pythagoras, bazı tutumlarıyla
benzerlikte, Croton'daki demokratik unsurların besleniş
işyanları sırasında bir katil olarak öldü. Diğer Pythagoras-
lar ise önce Tarentum'a, ~~sonra~~ sonra da oradan
Metapontum'a kaçtı ve orada hayatını sürdürdü. Bu
bilgiler i.ö. altıncı yüzyılın sonunda meydana gelir.
Croton'da yaşayanlar Pythagoras'ın okulunu yetti
(i.ö. 440-430 arasında). Cicero Pythagoras ile
Numa ~~arasında~~ arasında bir \Rightarrow bağlantı olduğunu
açıkça gördüğünü hissetti (De Rep. 2.15.28-29, .
Tusc. 4.1.3) Dionysius'a göre ise Pythagoras
Numa'dan dört nesil sonra yaşamıştır, hatta kralın
zamanında Croton şehri de vardır. Şurası açık ki,
Pythagoras Polykrates zamanında yaşamıştı yani
Tarquinus Superbus (i.ö. 560-540) zamanında.
Aristo ile Plutarchus ise Numa ile
Pythagoras'ın bağlantılı ilişkisi açık olduğunu
gösterir.

Hocam tavsiyesi üzerine aşağıdaki kaynaktan malzeme tutacağımı:

* N.L. Clarke, The Roman Mind: Studies in the History of Thought from Cicero to Marcus Aurelius, Harvard University Press, Cambridge, 1956.

Not: Eseri quæstio'dan bulup indirildi.

(8.3.2013)

Introduction :

Roma kültürünün gelişimi; Roma yozlaşma-
cılık tarihiyle yakından ilgilidir. Polybius'a göre başkalarının
etkilerine ayak uydurup kendilerinden üstün olanları, te-
lit etmek ~~başkalarını~~ Romalılardan daha hazır bir
toplum yoktu.

Küçük bir şehir-büyük şehir, dünya capında bir imparator-
luğa dönüşürken metniyetten hammadesini, edebî form-
ları ve ele geçirdiği yerlerde insanlarına ait fikirle-
ri asimile etmiştir.

Roma'nın ~~başkalarını~~ karşılaştığı en önemli entelektüel
çevre Yunan'a aitti. Yunan metniyeti Yunanistan
ona karosunun ötesine taşınmıştı, doğu Akdenizle yayılmış
ve güneydeki Yunan kentleri vasıtasıyla İtalya'ya
bizzat taşınmıştı. ÖNEMLİ Yunan etkileri Roma'ya
İlkem burada kent-büyük şehir üzerinden gelmiştir.

* Livius Andronicus' da gney İtalic'lıydı. ve Roma'da
kutan edebiyatını Yunan ~~izde~~ ~~model~~ ~~model~~ epik eserleri
üzerine yazdığı adlımlarla bastırdı. (i.ö. 3. yy.'ın ikinci
yarısı)

i.ö. 2. yy.'da Roma doğrudan hızlı bir şekilde gelişti-
di. Bu arada Yunan medeniyetinin temel unsurlarıyla
birleştirecek bir durum haline geldi, önce gelen Yunan
~~hazret~~ üstatlar Roma'ya geldi' denir.

Romalılar öğrenmeye hazır çocuklar gibi, kendilerine
edebiyatçılar, filozoflar ve cesur sanat ve ilimlerde
var olan kişileri seçen Yunanistan'ı fethetti. Bu
kişiler Romalı fahrihlerin yaşamını zenginleştiriyordu.

Yunan medeniyeti canlı ve gelişmekteydi, dolayısıyla
etkisi altında kalmak neredeyse imkânsızdı. Yunanların her
branşta var olan bilgisi vardı, deneyimi öğretici sistem-
atik ders kitapları da. &

Yunanlar kendinden olmayanları kendi dilleriyle eğitti,
zira kültürlerinin üstün olduğunu biliyorlardı, dolayısıyla
öğreticilerini, son öğretileri olan, İtalia'daki barbarların
yavaş yavaş değiştirmeye başladılar.

Felsefesi, bilimi olmayan, buna mükemmel ilkel bir ede-
biyatı bulunan Romalıların bunları Yunanlardan öğren-
mek dışında bir alternatifi yoktu. Romalılar için
Yunanlarla temas halinde olmak kaçınılmazdı.

fonu'nun coğrafi konumu da önemlidir! Roma Yunan medeniyetinin kuru yamurunda bulunmıstı. Kendi dilini ve kùltürünü korurken, Yunanların kùltürüne kendi belirleyici niteliklerini katıyordu benimsenmişti.

ÖNEMLİ Fonu'nun Yunan kùltürüyle tanışmasından önceki yaşam tarzı ve düşünceyi izinde kesin tespitler de bulunmak zordur, zira Roma ancak Yunan etkilerinden sonra bir etkisiyle geliştirmiştir.

ÖNEMLİ Eski geleneye dönük bilimsel yöntemlerin içinde fonularda genelde pismantella bilimsel ve tarihî olarak kabul etmenin zor olacağı, ataların erdemleri ifadesine pismantella bilimsel anlayışın geliştirdi. Ancak gerçekte durum böyle değildi, eski fonulardaki sof erdemler ziyade ilkel (gelişmemiş feodal çiftçilik eğilimi vardı. (peasant teracity) ~~Ancak~~ ~~Sorum~~ ~~asıl ki~~ ~~Roma~~ ~~vatansverlik ve toplumsal topluma düşünce~~ ~~konuştu~~ ~~zaman~~ ~~gelişince~~ ~~geriye~~ ~~gitti~~ ~~ti~~.

Fonu'nun dömenleri olduğu bilinen de vatansverlik duygusu daha kuvvetliydi, buna karşın devleti tehdit eden dömen kuvvetlerinin varlığı azaltılarak bir vatansverlik duygusu da azaldı.

1
İmparatorluk döneminde de ester disiplinin
hâricası yasemay, sordirdi, kendin gencler
bu disipline yetisttirilmeye devam etdi. Bu
disiplin kentte, ordugahda ve forum'da y
sahsetilegelen geleneğin bir parçasıydı.

Ailede eğitim

Gocuk taça virilis giyere kadar babası
tarafından eğitilirdi, daha sonra babası ya da
amcalesi yerine geçen biri tarafından toplum
yasemine kothirdi.

Anne cocuğa evteki / yurtteki geleneksel
ahleki ~~işleri~~, baba ise yazıyı ve diğer bilg:
unsurları öğretirdi. Genç adam ordugahda ve
forumda senas ve siyaset senetinin senetlerini
~~ve deyişini~~ görür ve deneyim ederdi.

Bu eski Roma eğitimi temelinde ve
kuruma dayanırdı: Aile, devlet ve din
Ailede potes familias'ın yani babanın evlatla-
rı derinde mutlak bir ~~ot~~ otoritesi vardı, ve
onı yönetirdi. Gocuk babadan kendi karakterini
okununda u gale elementlerde olan aile gele-
ğine sadakati öğrenirdi. İshası atalarının
neler busedüğünü de öğrenir ve ~~aktarırdı~~
örneği, yşamı boyuncas tadelit etme boygısını

~~Devlet~~ Devlet ise sanki evin bir vatanıydı.
Gittikçe baskısından ~~yü~~ bir yaşamın gelecekte
yapısını "öğrenen" çocuk aile varlığını sürdüp
güçlendirme için arzu ~~duygusu~~ duygu, hırslı durum.
Or, böylece savaş ve siyaset sanatını öğren
miş bir genç dinde birey üst olduğu
siyaseti ~~başlatarak~~ toplumun sürdürülmesi
umutunu taşıyor, ve onu gelecek kuşaklara
aktarıyor.

Aile ile devlet arasındaki yapıştırıcı unsur
ise dindi. Çocuk evde geleceğin belirlediği
farklı ritüelleri görüyor ve onlara katılıyordu.
Toplum yaşamında ise devletten resmî dinsel
merkezlere birine geliyordu.

"ÖNEMLİ" Birey tanrılara saygı ile devlete
hayırlı bir vatandaş olduğunu ritüellerdeki perfor-
mansıyla da gösterirdi.

Roma dininin bir öğretisi vardı ya da peygamber
değildi. Geleceğin belirlediği bir hayat ~~yaşamı~~
ve ritüel unsuru olarak varlığını sürdürdü.

Ev, aiflik ve devlet yosunu orasunda yekin
bir iliski vardi, bu iliski insanlari ~~tenrilerle~~ greli-
bir toplum olusturmasini sagladi. Bu toplumda
tenrilerle olan iliski ~~yasa~~ adli bir orlasmeye
derine kurulmaya gidiydi, buna bagli olarak bir
vatandasin diger vatandaslarla olan iliskisi de
benzer bir ~~yasal guvence~~ yasal (ilahi) guven-
ce altundaydi. Polybios ~~tenriler~~ bir yerde
Yunanlari para konusunda ne kadar guvenilmeye
oldugunu, onlari ^{artik} ~~tenriler~~ Romalilari ~~denetlemek~~
karsilastirarak elestirir. Polybios'a gore bu
kendi dusustugune olma kaynaklaridir.

İ.Ö. 2. yy. da Yunanistan'dan gelmeye baslayan
uzmanlar a kendi gocekleri egitimde inenli
tergimlere neta olidu. Seaten Romalilari goceklerine
verilen egitime ilgili olarak iki denli banyu
var. Eski gelenek Censor Cato ile temsil edilir,
zira oglunun egitimini kendisi ostlenmistir,
ona okuma-yuma ~~egretmis~~, yasaları, Roma tarihini
egretmis, onu murede olma konusunda egiterek sildele
birneyi gostermis, eta bilmesi ve yonmesi ~~egretmistir~~.
Yunan kulturundan etkilenen yus yontan ise Aemilius
Paulus'un goceklerine aldiragi egitim ile temsil
edilir. Birçok egretme, grammer, fibrof, retorika,
Senetleri ve avci tutulustur parayla ki, herisi

~~Platon'un öğretimi Cato'nun yatkınlıkla bastırıyor,
Yunan eğitimleri ~~ayrıştırma~~ temayle zamanlara dayalı
olmaktadırlar~~

Temayle zamanlara dayalı olan Yunan eğitim modelini
Cato'nun eğitim modelini bastırır. İki entelektüel
canlıda yayılırken, ikincisi sadece evdeki kusatılı
bir döneme sığır eğitim olara kalır.

Yunan zamanları arasında sadece perçinle diller
öğretmek yavaşça aynı zamanda filozoflar da
vardı; bu filozoflar fikirleriyle sızarak geldi, her
şeylerle yarıdılar kendileri için, ~~bu~~ deyimlerle
kışkırtılar da. Özellikle muhtemel kendileri
onları tehlikeli görüyor. Bu yavaş ~~bu~~ doğru hema
otantikler. Yunan filozofları, komp hema ~~bu~~ varlık -
tutuşunu görüyor. İ.Ö. 173'te 2 Epicurus'un
kavrdığını biliyoruz, yine İ.Ö. 164'te retoriklerle
diktiye filozofların da kavrdığı anlatılır. Ancak
bu tür eğitimi ~~kalıcı etki~~ olamaz anlamda
kalan bir etki yaptığı söylenir, filozoflar yavaş
hema'ya gelirler.

1. The Background of Thought in the Ciceronian Age

Geleneksel fenal. eğitimi Ciceron'un zamanına gelinceye kadar artık çok geride kalmıştı. Çocuklar ızdırmazlık ebeveyn etkisi altında. Ortalama bir fenal. oğulları pratik işyerlerinde ve hatta kölelerin eline düşüyordu. Ciceron da oğlunu Yunan localara teslim etmişti. Ciceron'un eğitime karıştığı da ancak onun eğitimin geleneksel fenal. ahlak, fenal. becerilerle ilgili onun okullarda çalışmasına yardım etmişti: ~~iki~~ eser: Bu maddelerde iki eser: ~~bir~~

(1) Partitiones Oratoriae

(2) De Officiis

İki eserin temel becerisi ise Yunan kaynaklı yavaş eğitimin fenal. becerilerde yer alan retorik ve felsefe konularıdır.

Cumhuriyetin son dönemindeki ailelerin durumu geleneksel fenal. aile anlayışına uyuyor, 2nci ~~anda~~ bu tür "kentli" ailelerde ~~siyasal~~ kimliğin siyasi amaçlarla yapılması evliliklerle olmasını ve kolay boşanmalarla dağılımıdır. Yani geleneksel fenal. aile bu tür kentli ailelere nispeten etmemiştir, dolayısıyla bu tür okullara gelmekle ilgili kopuktur. Böyle ailelerin yetiştirilen fenal. eğitimini fenal. duygusuna zerre sempati duymayan Yunan filozofları tarafından eğitilmekten geleneksel fenal. ailelere verilmemiştir.

Buna karşın Romalılar siyaset ve savasçıydı. Yunan-
lardan öğrenmedi, dolayısıyla gelişim bu yönde
yavaşça devam ettirir ~~diğer~~ siyasetçi memnundur.
Bu nedenle Siliye Yunan siyaset kurisi ~~kurul~~
az sayıda kişi tarafından ~~geliştirilmiştir~~ öğrenilmiş ve
~~sektörler~~ askeriyeye ilgili Yunan metinleri okun-
mıştır, ancak bunlar form, ses ve oryantasyon
değişimlerini kendi gelişim ~~ve~~ siyaset ve savas
ortamını derinden etkilememiştir.

Siyasi yaşamda ağırlık sistemi hâlâ geçerli &
Cicero babası tarafından Scaevola'ya teslim edilmiştir,
onun sözlerini okuma beceriyi, onun ^{vektöründen} ~~vektöründen~~
yayınlanacaktır. Nitekim Cicero'ya göre Coelius'a
rehberlik etmiştir. Ancak Coelius ve arkadaşları etale-
rinin içinde yavaşça konsantrasyon potansiyeli ve geyik-
li olmuştur. İtaat etmeyi öğrenerek yavaşça öğrenmeye
kuvvetli olmuştur. Cicero bu dünyadan gelen bir
kendi ~~metin~~ yaşadığı ~~dünyadaki~~ Coelius'un yasaları bilme-
diğini, On iki leha konusunu öğrenmek istemediğini
söyler. İshası mahkeme salonunda dava görürken bile
hukukcuların yasaları iyi bilmediğini gören Cicero bunları
bilmeden vatanı bu yöre ^{olduğu} ~~olduğu~~ söyler, ona
göre Romalılar kendi kentlerinde yabanı yabıdır
ortak.

Buna bir Romalı'nın temel eğitimi edebiyat ve retorik grammaticus ilmi ve retorik ilmindir. Retorik Cicero'nun gıcığına ~~katkısı~~ düşünce kadar latince okutulmuştur, ancak bu ilmi borusun Yunanca sayılı slatke Yunan unsurları oluşturmaktadır.

Bir Romalı'nın retorik hocasından "öğrendiği" "iyi" dört erdemden oluşur: Bilgelik, adalet, cesaret ve güçlülük.

Adalette vatandaşın erdem ve yükümlülükleri vardır, masumları korumak ve suçluları cezalandırmak ~~gibi~~ toplum yasalarını, dostluğu, aileyi ve hani korumak gibi.

Bu retorik erdemlerinin oluşumunda geleneksel Yunan dilde ile felsefesinin bir karışımını görüyoruz. Erdemlerin tanımlarında Stoacı etkisi vardır, ancak bu tanımların tamamı bir felsefe okulu tarafından değil de Cicero De Inventione'de geçen kendilerinin eğitimi gördüğü retorikçilerin görüşlerini yansıtır; bu eserde erdemler kendilerinin de iyi insanlar olarak tanımlanır, ancak bazı ~~er~~ de farklı da aynı erdemleri yararlı oldukları, genel olarak "öner."

Cicero'ya göre 16 tür arzulanabilir unsur vardır: ~~Bir~~ (1) Bir: kendi başlarına kendilerine cemaat unsurları, (2) yararlı olan unsurlar, (3) ilk iki unsurları ~~bir~~ nitelik olarak barındıran olan unsurlar.

Erdemlerin en 'önemlisi' olan adalet ~~ve~~
pratik yararlılığı bakımından değerlidir. ~~A~~
Adaletin kaynağı doğadır, ancak kullanımda.
ki yarardan ötürü adete dönüşmüş unsurlar da
vardır. ~~Romalı devletlik doğadan kaynaklanan~~
~~adalet din ve yasalar~~

En nihayetinde Stoacılar ve Epicürsüçler
tarafından ortaya konan tersit fikirler ~~ve~~
Stoa ile uzlaştırılmış dur Cicero'nun De
Inventione'sinde ve retorik eğitiminde.

ÖNEMLİ ^{Romalıların göre} ~~kuram~~ diledi ve felsefe temelli
erdemleri (ama özellikle de adalet) hem kendi-
~~leri~~lerinde, hem de yararlı oldukları için
iyidir. Roma'da iki zıt fikir (iyilik ve
yararlılık) sentezi yapılmış oluyor.

Roma'da Öğretmenler ^(kahraman demagogları) ahlakî bilme eğilimindedir
ve retorik öğretmenlerinin kullandığı örnekler gösterir
ki, öğretmenler öğrencilerine zorunlu bir dille etkisini
korumaya çalışırlar.

"Önemli ilkel: " yaşamı en etkili say olarak gören
birinin erdemli bir yaşamı planıdır."

"Mal varlığı asla erdemlerle kurtulamaz."

"Bilge biri devleti içine bir tehlikeyi gizler
olur."

Bunlar retorikçilerin "öğretilmeye çalıştığı" öğretilere "öğretilir".

[Yazar Cicero'nun mektupları üzerinde gelmiş
M.Ö. 1. yüzyılın sonlarında yazılmıştır.]

DİN

Σ Cicero'nun mektuplarından anlaşıldığına göre

Dinî inanç kuvvetli bir şekilde bulunur

Cicero'da (Cumhuriyetçi?). Cicero'ya göre doğadaki

gök cisimleri gözlemlenen bir ışık tanrıların
varlığı kesindir. Öküz, toprak ve deniz

Jupiter tarafından yönetilir. Yarımadadaki yıldızlar
oradan gelir, kullandığımız ısı ve soladığımız
hava.

Tanrılar insanların düşüncelerini ve isteklerini
bilir. Bazen ~~onları~~ onları hatalarına göz yummasalar da
iyiyi ödüllendirip kötüyü cezalandırmakta yeri vardır.

Dinî birliğin en iyi öğretmeni Roma geleneğidir.
Filozofların ~~eserleri~~ tutuculuğu doğayla
uyumlu yolları eski Romalıların bilgeliklerine dayanır.
Roma tüm halkları ve kentleri hoşgörü ve denge
zemininde ~~et~~ büyümüştür.

~~—Gentilius~~ Romalılar, sarsan temel kanı:

Tanrılar Romalıları korumak ve onları bir imparatorluk olarak düzenlemiştir.

Bedeli idare eden şey atıdan ziyade birtane tanrıdır. Catilina tehlikesini ortadan kaldıran onlardı, her ne kadar Cicero basrolü üstlenmişse de.

Cicero vatandaşlar bir duyuru ile dme atıfta bulunur, Capitolium'un gölgesinde kendin kalbinde konuşur. Onu gördüğü anı est: kent vatandaşlarıdır. Cicero'nun yata gel de seslendiği tanrılar: Iuppiter, Iuno, Minerva, Penat'lar ve Vesta.

~~Cicero~~
ÖNEMLİ Roma vatandaşlığını düşün!
Soyut!

AİLE

Aile sadakati ile vatandaşlık arasında ilişki vardır Cicero'nun eserlerinde. Ailenizi el altında tutmanız, zira yaramanız, medeniliğinizi, özgürlüğünüz ve vatandaşlığı ondan alırız. Doğru insanı ailesine ve komşularına bağlar. Ebeveynine

Pietas (kisinin at ebeveynine sadakati) tüm erdemlerin kaynağıdır.

Ölçer
Ülkemiz ise hepimizin ortak babasıdır, hiçbir şey
onun daha yoku ve serrecet olamaz.

Cicero'nun konuşmalarında en ilgi çekici olan
şey geleceğe duyulan inanattır. ilerlene, reform,
gelişim kavramlarının Cicero'nun siyaseti içinde
bir yeri yoktur. 'Novae res' Roma siyaset ter-
minolojisinde denime dekt dıser. Cicero
yükle arısında olan insanlar (novorum rerum
cupidi) barışı saltatayan insanlar olarak görür
(turbulenti homines). Devlet bir kışkara kısı
kavramıdır, ~~şey~~

Geleceğe duyulan inanç Roma'ya özgü siyaseti ideallere
duyulan inanç da ıkerir. Bu ideallerde en önemli
libertas'tır.

Roma bir zamanlar krallar tarafından yönetili-
yordu; ~~salgın~~ krallığın izlerinin silinmesi;
Roma libertas'ın kurulması ve mutlakiyetin
yok edilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla libertas
kavramı da büyük başarılarla gelecekte birgüne
aktarılmış bir değerdir. Bu değer Roma'nın hekim
olduğu diğer tüm devletlerde de izlenliğini korur.

—

Picero geçmişte beklediğinde est: Romalıkların saygıya
layık olduğunu ve tepinmeyi hak ettiğini düşünüyordu.
Oysa gördüğü günün insanlarında estilerin erdemini
göremiyordu. Dürüstlük geçmişte bolmuştu, devlet bilmeyi
üzere olan bir hasta gibiydi.

Esti: siyasi disiplin tümüyle kaybolmuştu. Esti:
tolerans vahşilik ve insanlık-dışı davranışlara yerini
~~bir~~ bırakmıştı.

~~Önemli~~ Genel olarak beklediğinde Roma'da siyaset
ahleke üzerine inşa edilir. Cicero'nun anlatımına bakarsak
bir resmî bir göreve gelecek kişide iyilik, doğruluk
ve dürüstlük aranır, bilgi ve deneyimden ziyade.
(Ancak zamanla bu durum da zarar görmüştür.)

Romalıkların bilhassa "örni" verdiği erdemler
nelerdi? Her şeyden önce erdemlerin kendisi: (virtus).
Konuşmalarda sık geçer. Romalılara göre
erdemli insan güçlü bir zihne sahip olup kendisini
kontrol edebilen "ölümlü" biridir, tüm hazları
kötümser.

Virtus bazen constantia ve gravitas kavram-
larıyla birleşir, bunlar Romalıkların en sevdikleri ve-
diği nitelikler olmuştur. ~~Roma~~ İdeal Romalı
magnitudo animi'ye sahiptir, yani ruh yüceliğine
Böylece tekli önemsenmez.

Erdemli Romalı'nın karakterindeki nitelikler:

Sadakat, doğruluk, dürüstlük, tutumculuk ve kendine hakim olmak, dindarlık, hoşgörü, insanlılık ve dost canlılık.

Marcellus'un hoşgörünlüğünün virtus ve fides olarak okunur. Scipio Africanus ise kaygısını bastırarak birisi olarak hatırlanır. Mansuetudo Pompeius'un erdemidir. Catulus insanlılığıyla övülür, Caesar ise clementia'sı ile.

Cicero kendisinin doğuştan yavaş ve başlı ve dindarlığa meyilli olduğunu söylüyor. Ancak devlet yaşamında karşılaştığı enormel koşullar ona sert bir karaktere ~~teşekkül~~ kavuşturmuştur.

Cicero'ya göre ölmesi için ölecek ~~olması~~ olması sayılmaz, bilimsel olarak bilinen olur. Bir insanın kararsızlığı en yavaş değer onurdur, zira ölen birisi yaşayanların hatırasında yaşamaya devam eder.

Cicero hitabetinin felsefeye dayanmasından memnundu, konuşmaları felsefi ~~at~~ düşüncelerle doluydu.

Cicero'nun konusmaları ilk felsefe eserleri arasında ~~finda~~ temel fark şudur: Konusmaların genel ~~konu~~ havası fani ve geleceğe bağlıdır. Felsefe eserleri ise Yunan havası taşır. Şöylelikle ilgili olarak:

— Konusmaları daima zolağın zayıflatanı, savunurken, De Natura Deorum ve De ~~habe~~ ^{Directione} officiis ve başka şu tarz izler.

Felsefe çalışmalarındaki Yunan havası, foruma dönüşmüştür.

Konusmalarındaki değişimler Cicero'nun kendi felsefe çalışmalarından ziyade retorik dallarına gelmesi ders kitaplarından alınmıştır. (Herkesçe bilinen değişimler bunlar.) Şöyle bir konuşmada sınır olmuştur:

"Ağızla göstersten daha çok olur, ağızla ise reel görüntü alır, sunarken tüm kafa ve söz eylemleri alır." Ad Herennium'de de şöyle denir: "Büyüklik düşünülmeden aralar dağınık, bu aralar ağızla dağınık olur ve ağızla 'ne' her şeyi kafa ile yemeye iter" (100 kez) gibi düşünerek yaptığı konuşmalarda retorik okullarda öğretilen temel dil ilkelini yansıtır, bu zihinsel temelle Stoacı felsefesine mal edilen diğer bu ilkeler Cicero'nun diyaloglarındaki retorik okullarında ve

genel olarak Renaissance: felsefesi ve edebiyatı olarak
~~edebiyatı~~ eğilimlerin İtalya'da doğduğu
ve en çok geliştiği dönemdir.

2. Epizootische

Retorik ve felsefe Yunan dünyasında iki tane entelektüel disiplindi ve bu şehlerdeki hocalar Roma'da devlet ~~devlet~~ öğretmenleri olarak görev almışlar. Ancak ~~set~~ fonetik, filozofların durumu retoriklerde bulunmama ~~ve~~ nazaran daha zordur. Zira İ Yunan retorikçiler Roma'ya konuşmaya ve dinlemeye bezir bun entelektüeller ve öğrenci grubu ~~deneyimli~~ bulunmuştu. Gisel konuşmaya, Roma'ya mualeffet edilmisordu ancak filozofları getirdiy ve tartışmaya açtığı kimseler gelmişse Roma anlayışıyla aktif olmaları ve otorite nezdinde rahatlıkla yerleştiler. Bu işte Retorik^{egitim} entelektüelleri ve şairlerin ~~başlıca~~ ~~ve~~ ~~aktarıcı~~ sivil ve askerî bürokrasideki kariyerlerini de doğrudan etkileirken, felsefe ~~egitim~~ kısaca ~~ilgi~~ ~~ilgi olan~~ ~~aktarıcı~~ ilgi olan okullardan uzakta gitmiyordu. ~~Konuşma~~ felsefe anlayışıyla retorik ve kadar önemliyse, felsefe her o kadar "~~felsefe~~" ^{gerekçe} bir ilgi konusuydu.

Ayrıca retorikte en temel konularla ilgili olarak
temel bir uzlaşma vardı, böylece karşın felsefede
verilecek her konu tartışmaya açık şekilde
bırakıldı, böylece farklı etekler ortaya çıktı. Bununla
birlikte i.ö. birinci yüzyılda ~~felsefe~~ felsefe
felsefe karşı, büyük bir karşı akış ~~ve ortaya çıkan~~
~~konular~~ ~~gelişmeler~~, Yunan filozofların istediklerini
felsefeye getiren ve gerçekleri göstermektedir. Felsefe öğrenen
kötü öğrenenler de serbest olmuştur, hatta ~~insanlar~~
insanlar istedikleri felsefe okullarına dahi olmuştur. Öyle
ki Platon bir eserinde ~~çünkü~~ henüz felsefe konuları
teşkil edileceği yavaş ve sınırlı olarak olmuştur
rejim, tüm etekleri düşünmeden ilk duydukları
etekler ~~göreceli~~ öğrencilerinin sorgusuz kabul ettiği
etekler olarak eleştirir. Buna göre her eteklerin
görsel olarak ~~görsel~~ ~~görsel~~ ve ~~sa~~ ~~bu~~ ~~bu~~
bir değerlendirme yapılmıştır. Platon'un kadrolar da
farklı felsefe okullarına mensup kadrolardan ders almıştır.

Dahası Stoacılar göre ~~her şeyin~~ dünyeyi mal
verdiğini ve herşeyin hiçbir önemi yoktur, onlar
tuhulu insana geçici şoklar verdiği değersiz şey-
lerdir, dolayısıyla tüccarların getirdiği. Oysa
Romalılar için dünyeyi mal veriyor önemi ve
korumalıdır.

Stoacılığın Romen'deki etkisi i.ö. ikinci
yüzyıla ortalarında ilk defa hristiyan Polybius
Scipio Aemilianus'a o dönemde Romen'e gelen
egitimli Yunanlar arasında aktif rolüne yardım eden
birileri bulabileceği: Öyle ki Bu Yunanlar arasında
i.ö. 144 civarında gelip de Scipio'nun akrabası,
ve bilinen olan ~~Stoacı~~ Stoacı Panætius'de vardı.
P. Terentius Gracchus'un da yanında bir Stoacı
filozof vardı: Cinnæ'nin Blossius. Bu dönemde
Stoacılığı benimseyen önemli Romalılardan bazıları
şunlardır: Q. Aelius Tubero, Q. Mucius Scaevola,
C. Fannius, P. Rutilius Rufus. Bunlardan sadece
bir tanesi tam bir Stoacı olarak yaşamıştır:
Rutilius Rufus Bel gel yaşamadığı masmiken ve
kamu yaşamında disiplinle anılmıştır.

Picero döneminde ise Stoacılar gıdaları
sakatla tenisi edilebilir. Bunun tek istemesi,
Geni Cato'dur. Stoacı ilkelik yaşamı ve
ölmüşler. Dürüst, cesur, kendisi kontrol edebilen
ve kesin ilkelikler hayata geçirir. Lucius'un
Pharsalia'da söylüyor gıdalar hoş, eylemlerine
asla karışmaz, eylemlerine Cato'nun.

Urbi pater est ubique maritus.

Polybius, 6. kitapta notlar

* Rumluların kartaca savasları döneminde başka
hiçbir düşünce deneyimlenmediği kadar hızlı ve azıdır. Bir
değişimi deneyimledi.

* Yunan dünyasında yok olup giden Savaş devlet
vardır, bu devletlerin a yok olup ya da başka nedenlerle
incelenmez kaleydi, çünkü ilkelikler yapılırlar basittir. Buna
karşın Roma devletinin yönetimi sistemi karmaşıktır, do-
layısıyla onun mevcut durumu ve geleceği hakkında da
kestirimde bulunamaz çok zordur. Dehası Roma'daki
kamu ve sivil yaşam hakkında az şey biliniyor olması,
yine onun geleceğini okuma da ismini zorlaştırır.

* Devlet yönetimi sistemleri yani rejimler hakkında bilgi sahibi olanlara göre en iyi yönetim ^{seçili} ~~rejimi~~ vardır. Krallık, aristokrasi ve demokrasi. Şurası açık ki en iyi yönetim ~~seçili~~ bu üçünün biridir. Bu sadece teoride böyle değildir, pratikte de Lycurgus'un Sparta devletinde de bunun öykü olduğunu gördük.

Roma'da siyaset ve felsefe ilişkisi

Roma'da siyaset ve felsefe ilişkisi: Yıllık doktora çalışmamda i.ö. ikinci yüzyıldan itibaren ~~etkisini~~ Roma'da etkisini göstermeye başlayan felsefe ile geleneksel siyaset anlayışı arasındaki etkileşimi inceliyorum. Bu çerçevede farklı felsefe ekollerinin Roma'da entelektüellerde ve devlet adamları tarafından nasıl yorumlandığını ~~irdeleyip~~ irdeleyip felsefî düşüncelerin Roma'da, eğer olan devlet odaklı siyaset anlayışının etkisinde ~~etkiletiği~~ ~~kaldırıldığı~~, teğislikle uğrayıp uğranmadığını, ve hangi ölçülerde göre kabul ~~görmeyip~~ ^{gördükçe} görmediğini ortaya koymaya çalışıyorum.

~~Yukarıda çizdiğim genel çerçeveye uygun olarak~~
~~bu çalışma döneminde "öncelikli olarak"~~

Bu çalışma döneminde "öncelikli olarak" felsefeye karşılaştırmadan önceki ve karşılaştığı dönemdeki genel Roma kültürü üzerine inceleme yaptım. Bu inceleme neticesinde verdiğim bazı örnek sonuçlar şunlardır:

Geleneksel, etrüskeni' tarihine göre i.ö. 753'te kurulmuş düşünülür Roma koca bir küt-kütletken zaman içinde bulundu (Italia) ~~güneybatı~~ yarımadasına ~~halklar~~ ve sonra tüm Akdeniz coğrafyasına hüküm ~~etmiştir~~ olan büyük bir imparatorluğa dönüşmüştür.

Bu süreç ile ilgili olarak, sonra cumhuriyet ve
er sonunda imparatorlukla yitilmiş olan Roma'nın
yapılan ~~bu~~ karakterine cumhuriyet dönemi dekle-
miştir. Cumhuriyet dönemi ortalarına kadar toplu
~~bu~~ toplum ve kültürlerle olan etkileşimi de
olduğu için daha çok, kapalı bir toplum ve kültür
özelliklerine sahiptir. Ciftçilikten temel geçim kaynağı
olmuş iken, bu kapalı toplumun barış ve savaşa dön-
ümündeki karakterini de belirler. Bu döneme özgü ideal
Roma'da tanınır. Barış döneminde ciftçi, savaş döneminde
asker" ya da Latince ifadesiyle kısaca agricola-
mlardır. ~~Başka bir deyişle Roma ve sonrasındaki Cumhuriyetin~~
son iki yüzyılında ve imparatorluk döneminde mor mor
yeni otoların ~~gelişimi~~ gelişimi olarak anılan bir
dönemi erken eski Romalılar karakterini de tanımlar.
Buna göre Roma'nın yavaş seuresindeki değişimleri de
varlığı Romalılar vatanseverlik duygusu da kuvvetli
olan bir toplum olarak tanımlanmıştır. ~~Ayrıca ~~gelişimi~~ ~~bu~~~~
~~gelişimi Romalılar ~~bu~~ ~~Romalılar~~ Özgür ve (Patricii)~~
ve ya özgür (Plebs) her iki sınıftan olan bu
sınıflar